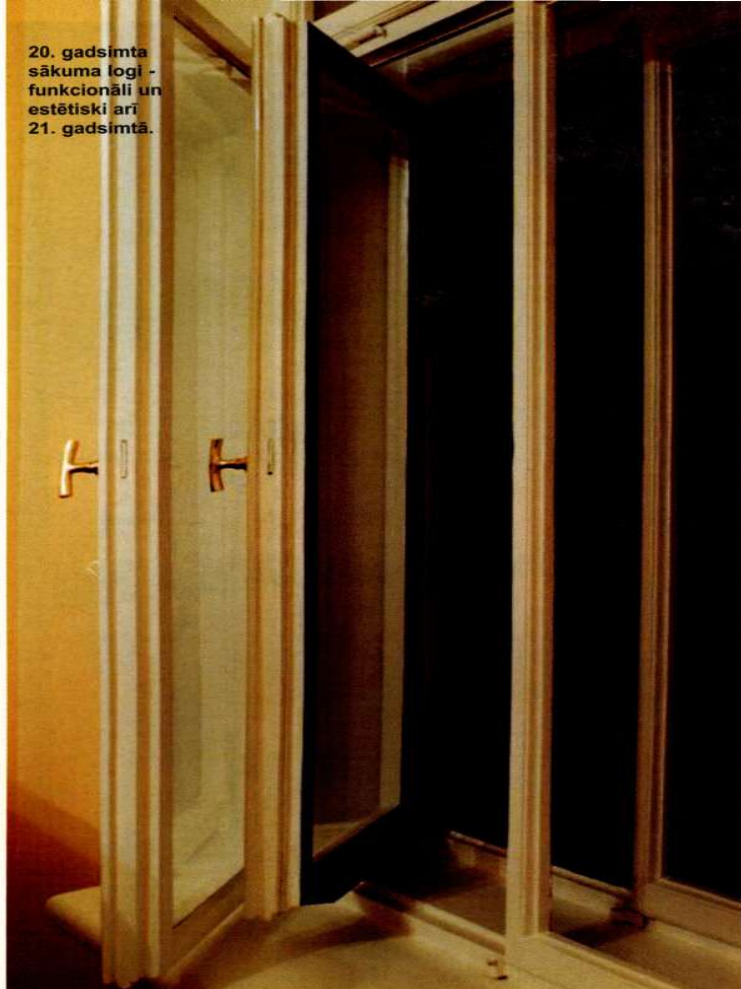

20. gadsimta
sākuma logi -
funkcionāli un
estētiski arī
21. gadsimtā.

Teksts: Ingus Krūmiņš, raidījums «Tādi esam», speciāli žurnālam «būvēt»
Foto: no «AIG» arhīva.

Koka logu un durvju jaunā dzīve

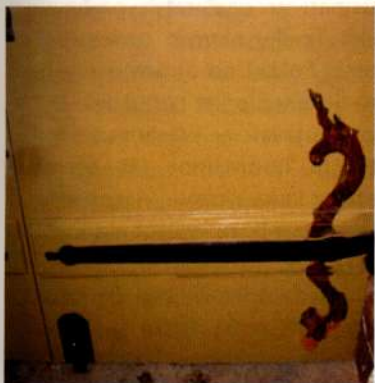
Ja jūsu rīcībā ir nonākusi telpa, kurā ir veci logi, durvis, sijas, sienu paneļi vai citi galdniecības izstrādājumi, vispirms jātiek skaidrībā, vai jums tie patīk, vai vēlaties tos saglabāt un restaurēt. Ja atbilde ir pozitīva, nākamais solis būtu šo izstrādājumu tehniskā stāvokļa novērtējums.

1

2

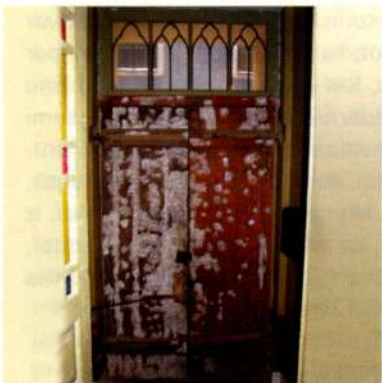
3

4

5

6

7

8

1 Nerestaurētajās ārdurvīs Rīgā, Arsenāla ielā 3, slēpjas bagātīgs uzzīņas materiāls. Ārskats pirms restaurācijas.

2 Sākta, bet nepabeigta durvju krāsošana. Iekšskats pirms restaurācijas.

3 Pēc attīrīšanas atklājies viras nospiedums, kas ir vecāks par ēku. Iekšskats pirms restaurācijas.

4 Viras nospiedums šoreiz nav aizkrāsots. Iekšskats pēc restaurācijas.

5 Protezētas zudušās daļas un fragmenti. Ārskats pirms krāsošanas.

6 Durvis no jauna ievirotas, ar pilnu un ērtu aprīkojumu. Iekšskats pēc restaurācijas.

7 Vērtīgu krāsojums atbilst bīdermeiera stila pilsoniskajai krāsu paletai, kā arī uzsver durvju reljefu un daļījumu.

8 Gadsimtus vecais durvju aprīkojums papildināts ar 21. gadsimtam atbilstošu elektromehāniku. Viss kopā darbojas teicami.

Kāpēc restaurācija piedzīvo uzplaukumu?

Apskati labāk uzticēt profesionālim, jo arī šeit darbojas princips - neskati vīru no cepures. Lielākā daļa šo priekšmetu gatavoti vecajos labajos miera laikos, kad amatnieki prata savu darbu un valdīja teiciens - meistars garantē. Pirmām kārtām tas attiecas uz pareizu materiālu izvēli un tā sagatavošanu.

Runājot par restaurāciju, bieži lieto dažādas metaforas, sakot, ka restaurācija ir jauna mūža piešķiršana vecai lietai, kas izstaro īpašu auru, ka tā nodrošina saikni starp tagadni un pagātņi un līdzinās vēstures grāmatu rakstīšanai, daži pat apgalvo, ka tieksme pēc restaurētām lietām esot savas identitātes meklējumi.

Lai kā tur arī būtu, ir skaidrs, ka restaurācija pirmām kārtām ir vecu lietu saglabāšana, sākot ar durvju rokturi un beidzot ar psiholoģiskajiem stāvokļiem. Var droši apgalvot, ka šī nodarbe uzplaukumu piedzīvo tieši tagad - kā protests pret patēriņa kultūru un tās bezpersoniskumu. Tikpat droši var apgalvot, ka restaurācija jau kļuvusi par brendu, kas cilvēkam nodrošina apziņu par piederību izglītotu, ar labu gaumi un individualitāti apveltītu ļaužu grupai. Tiem, kuriem, ieraugot vecus logus, durvis, kāpnes, dekorus vai mēbeles, ir skaidrs, ka tie jānokrāso zaļi vai jāizmet, turpmākā teksta lasīšana var izrādīties lieka laika tērēšana.

Logi. Ko darīt ar krāsu?

Logš nav vienkārši caurums sienā, pa kuru telpā ieplūst gaisma, bet gan interjera elements, kas saskaņots ar telpu. Katrs laikmets un stils atšķiras ar loga dalījumu statņu profilējumu, aprīkojuma dizainu un funkcionālajām iespējām. Profesionāla restaurācija paredz šo elementu adekvātu sakopšanu.

Valda uzskats, ka galvenais restauratora instruments ir karstā gaisa pistole, tautā saukta par fēnu, ar kuru logs tiek

atbrīvots no vecās krāsas. Tomēr šāda metode lietojama tikai gadījumos, ja logs krāsots uz nebēdu un krāsas slānis kļuvis tik biezs, ka nav iespējams saskatīt statņu profilu, normāli aizvērt logu vai ja sākusies vecās krāsas slāņa lobīšanās. Ja vecā krāsa turas labi un uzklāta plānā kārtā, iespējams, būs nepieciešama tikai virsmas pārslīpēšana un sagatavošana krāsošanai.

Pārsvārā vecie logi izgatavojot piesūcināti ar gadsimtos pārbaudītu līdzekli lineļļu, kuras uzdevums ir pasargāt koksni no atmosfēras iedarbības. Šī tehnoloģija paredzēja, ka arī krāsošana jāveic ar krāsām uz lineļļas bāzes, tā nodrošinot tās perfektu sasaisti ar koka virsmu. Veicot restaurāciju, pareizi būtu ievērot autentiskās tehnoloģijas, jo īpaši tāpēc, ka arī Latvijā beidzot ir pieejami šie līdzekļi. Nebūtu ieteicams lietot sintētiskās krāsas - tās veido gaisa necaurīdīgu plēves kārtiņu, kas veicina krāsas lobīšanos. Protams, ir jārēķinās, ka lineļļas krāsa klājama vienīgi ar otu, kas atstāj viegli manāmas pēdas un apliecina, ka krāsojums ir roku darbs. Arī žūšanas laiks paildzinās, un nākamais krāsas slānis klājams tikai pēc diennakts.

Ja cietis «ūdens deguns»

Nav jābrīnās, ka vecie logi laika gaitā zaudējuši konstruktīvo izturību. Visbiežāk ūdens iedarbībā satrupējuši tā sauktie «ūdens deguni» un puve iemetusies arī logu apakšējos statņos. Var gadīties, ka logi cietuši arī nemākulīga meistara X darbības dēļ, kurš bez pusstopa nekust uz priekšu. Liekam satraukuma nav pamata. Labs amatnieks novērsīs defektus gan atjaunojot «ūdens degunus», gan protežējot cietušās koka daļas, nemazinot logu konstruktīvo izturību.

Stikli grab!

Ne mazāk būtiska restaurācijā ir logu stiklošana. Padomju laikos bija

Ārdurvis Skārņu ielā 22. 18. gadsimta septiņdesmito gadu durvis ir vienas no piecām rokoko stila oriģinālajām durvīm Vecīgā.

Gaujienas pils. Baronu Vulfu dzimtas celtās «Jaunās pils» kapelas bīdemeiera stila durvis.